

Ши Найан
КРАЙРЕЧНО
ТОМ I ЦАРСТВО

Превод от руски
Константин Константинов
Никола Толчев
Фьодор Неманов

Езиково осъвременяване
Павлина Върбанова

БИБЛИОТЕКА

ИЗТОК

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

София Катърoвa
Братислав Иванов
Петко Хинов
Любен Козарев

№ 1		<i>36-ТЕ СТРАТЕГЕМИ</i>
№ 2	Евгения Завадска	<i>ШЪТАО И НЕГОВИТЕ
„БЕСЕДИ ЗА ЖИВОПИСТА“</i>
№ 3	Дайсецу Судзуки	<i>ДЗЕН И ЯПОНСКАТА КУЛТУРА</i>
№ 4	Үан Юнбин	<i>НОЩНИ РАЗГОВОРИ КРАЙ ОГНИЩЕТО</i>
№ 5	Лин Ютан	<i>БИТ И ДУШЕВНОСТ НА МОЯ НАРОД</i>

СЕРИЯ

РОМАНИ

№ 6	Ши Найан	<i>Крайречно царство, т. 1</i>

Ши Найан
КРАЙРЕЧНО
ТОМ I ЦАРСТВО

ПРОЛОГ

Да започнем нашето повествование с това как Джан Гиеншъ¹ Небесния наставник с молебствия и жертвоприношения спасява народа от епидемии и как сановникът Хун Син по незнание освобождава злите духове.

*Петоцарствието хала яростна бе,
но проблесна през облаци синьо небе.*

*Избуя всичко пак след мечтания дъжд.
Слънце всичко заля пак нашир и надлъж.*

*Свила носеше всеки и в делник дори.
В домовете кънтяха навред тамбури.*

*Тих покой лъхаше по света възроден...
Птичи песни, цветя, дрямка в знойния ден...*

Както гласи преданието, тези осем строфи са били написани от прочутия конфуцианец Шао Яофу², който е бил известен също под името Кандзъ и е живял при двора на покойния император Шъндзун³ от династията Сун⁴. Той е изливал своята скръб, задето епохата на петте династии, донесла гибел на династията Тан⁵, е станала причина за непрекъснати войни в Поднебесната империя и че в ония времена е могло сутринта на власт да е Лян, а вечерта – Дзин. Съчинена е била дори такава поговорка: „Императори

¹ Джан Гиеншъ, също и Тиеншъ – Джан Небесния наставник, даоистки патриарх. (Всички бележки под линия са на преводачите, освен ако не е отбелязано друго.)

² Шао Яофу, също и Шао Юя (1011–1077).

³ Години на управление 1048–1085.

⁴ Северна Сун (960–1127) и Южна Сун (1127–1279).

⁵ Години на управление 618–907.

Джу, Ли, Ши, Лю, Го – династия Лян, Тан, Дзин, Хан, Джоу. Бяха те петнайсет императори, а смут сяха петдесет години!“

Но след това настъпи обрат в размирните години и всичко се промени. В малкото военно градче Дзяма се появи на света бъдещият родоначалник на династията Сун – император Удъ.

Когато се роди тоя мъдър човек, по цялото небе се разля червена светлина, през цялата нощ не се разсея необикновеният аромат и той слезе на земята като бог на гърма и светкавиците. Беше толкова смел, мъдър и великодушен, че нито един император не можеше да се сравни с него. С боздуган в ръка, огромен колкото него, Удъ разби войските на четиристотин окръга и ги покори всичките. Той очисти Поднебесната и я освободи от всякакво зло. Ерата на неговото управление бе наречена Да Сун, а столицата си той учреди в Биенлян, в Кайфън. Между осемте императори на царувалите преди него девет династии той бе смятан за главен и пръв положи основите на четиривековно царуване. Ето защо Шао Яофу възторжено писа: „Но проблесна през облаци синьо небе.“ И наистина – той светеше на народа като слънце.

В ония времена в западните планини Хуаншан живееше един учен даос на име Чън Туан. Тоя човек владееше тайните на магията и се отличаваше с голяма добродетел. Можеше да предсказва по облаци и когато веднъж, яхнал магаре, Чън Туан слизаше от планините на път за град Хуаин, той чу разговора на едни пътници, които си приказваха, че император Чай Шидзун отстъпил своя престол в Източната столица на пълководеца Джао Куан’ин. Тези думи зарадваха много Чън Туан и като се хвана с ръце за главата, той избухна в такъв смях, че дори падна от магарето. Когато хората видяха това и го попитаха защо се смее така, монахът отговори:

– От днес нататък в Поднебесната ще се възцари мир!

И наистина това отговаряше на волята на небето, на законите на земята и на желанията на хората.

Като се възкачи на престола, Джао основа нова династия. Той управлява седемнайсет години и в цялата Поднебесна царуваше мир. След това предаде управлението на брат си, император Тай-дзу¹, който управлява страната двайсет и две години, след което се

¹ Години на управление 976–998.

възцари император Джъндзун¹, оставил на свой ред престола на император Жъндзун².

За Жъндзун може да се каже, че още в детинството му дадоха прякора на древния философ Лаодзъ: Босия велик отшелник³. Щом се роди, той почна да плаче и плачеше непрекъснато ден и нощ. Тогава по заповед на императора навред бяха разлепени обявления, с които се канеха най-добрите лекари да излекуват наследника. Това събитие трогна сърцето на небесния владетел и той прати на земята духа на планетата Уънера Тайбо. А той, като слезе, превърна се в старец, скъса всички обявления и заяви, че може да успокои императорския наследник. Чиновникът по обявленията го заведе в двореца и старецът застана пред императора, който заповяда да го заведат във вътрешните покои, при люлката на наследника. Старецът се приближи до детенцето, взе го на ръце и му пошепна на ухото дванайсет думи, след което детето веднага се умири; а старецът, без да каже името си, изчезна, като че ли не е бил.

Какви думи пошепна старецът на ухото на младенеца? Той каза следното: „Звездата на мъдростта ще ти помогне, звездата на войната ще те защити.“ И наистина владетелят на небето прати две звезди на земята, за да оказват помощ на императора. Звездата на мъдростта беше великият учен Бао Джън, който живееше в южния дворец на Кайфън, а звездата на войната – пълководецът Ди Цин, покорил държавата Сие. Мъдрите сановници помагаха във всичко на императора на тая династия, който управлява четирийсет и две години и девет пъти смени името на своето управление.

Първата година от управлението Тиеншън⁴ беше последната година от шейсетгодишния цикъл на летоброенето и в Поднебесната царуваше мир, имаше достатъчно хляб и всякакво продоволствие и народът гледаше спокойно работата си. В тези времена, ако някой изтървеше по пътя вещ, никой не я пипаше и дори къщните врати нощем не се заключваха. Така живееха през този първи период, който продължи девет години.

Благодатен беше и периодът, продължил също девет години – от първата година на управлението Миндао⁵ до третата година на

¹ Години на управление 998–1023.

² Години на управление 1023–1064.

³ Според преданието Лаодзъ (основоположникът на дао) винаги ходел бос.

⁴ Име на период на управление.

⁵ Име на период на управление.

управлението Хуан'ю¹. А в третия период, т.е. в четвъртата година на управлението Хуан'ю и втората година от управлението Дзяю², също така траяло девет години, нивите даваха още по-богата реколтата от преди. Тези три периода, заели двацет и седем години, народът нарече епоха на великия мир и процъфтяване и се наслаждаваше на радостен и спокоен живот. Но кой можеше да мисли, че след като радостта стигне своя предел, ще настъпи нещастие? И ето, през пролетта на третата година от управлението Дзяю в Поднебесната избухна епидемия. Тя обхвана цялата страна от Великата река до Източната и Западната столица и нямаше място, където да не боледуваха хората, и човек, който да не бе пострадал от нея. Из всички окръзи и области на Поднебесната като снежинки при виелица се сипеха донесения, съобщения, доклади и молби за помощ.

Трябва да кажем, че от тая епидемия бе вече загинала голяма част от гражданското и военното население на Източната столица както в самия град, така и в предградията. Управителят на Кайфън Бао Джън полагаше всички усилия, за да помогне на народа и да спре мора. Той купуваше със собствени пари лекарства и помагаше на мнозина, но нима можеше да излекува всички? Епидемията вилнееше все повече и повече; и ето веднъж военните и гражданските чиновници се събраха на съвет в Залата на водния часовник, където дочакаха императора, за да му доложат за всички беда.

А това беше в третия ден на третата луна от третата година на управлението Дзяю, по време на петата стража. Когато императорът излезе при събралите се и свършиха полагащите се по етикета церемонии, завеждащият приемите провъзгласи:

– Който има някаква работа, нека излезе напред и доложи за нея на императора. А онези, които нямат, могат да си отидат.

Между присъстващите сановници бяха главният съветник Джао Джъ и съветникът Уън Янбо, които излязоха от редиците и почтително доложиха:

– В столицата върлува сега епидемия. Тя грабна много жертви както между военните, така и между гражданското население. Позволете смирено да ви помолим, всемилостиви императоре, да проявите милосърдие, като пуснете всички престъпници, об-

¹ Име на период на управление.

² Име на период на управление.

лектите изтезанията, намалите данъците и за спасяване на народа уредите молебствия, за да ни избави небето от този мор.

Императорът изслуша молбата и веднага заповяда на съвета на учените да състави проект за императорски указ, с който да се обяви, че се прощава на всички престъпници в Поднебесната и че народът ще бъде освободен от данъци и налози.

В същото време до всички храмове и светилища беше пратен указ за уреждане на молебствия.

Но епидемията нея година започна да върлува още повече. Когато слуховете за това стигнаха до Сина на небето Жъндзун, той се разтревожи много и отново събра на съвет всички свои сановници. Между събралите се беше един от старшите сановници, който не дочака реда си, изстъпи се напред и се обърна към императора с доклад. Императорът го погледна и позна държавния съветник Фан Джуян, който се поклони, отдаде му нужните почести и почтително се обърна към императора със следната реч:

– Навред вилнее жестоко епидемията, страда и военното, и гражданското население. Никой не може да бъде спокоен за живота си ни денем, ни нощем. Чуйте моето скромно предложение: за да се избавим от епидемията, трябва да повикаме веднага в двореца потомъка на ханския небесен наставник, да направим молебствия във вътрешните покои и принесем жертви на всемогъщото небе. Тогава нашите молби ще стигнат до Небесния цар и ние ще се избавим от епидемията и ще спасим народа.

Император Жъндзун се съгласи с неговото предложение и веднага заповяда на мъдреците да съставят нужния указ, под който собственоръчно се подписа. След това той заповяда да пратят на монасите благовонни свещи от императорските запаси и изпрати при тях главния си военачалник Хун Син. Той трябваше в качеството си на личен пратеник на императора да отиде в провинция Дзянси, в околия Синджоу, на планината Лунхушан и да покани в двореца потомъка на ханския небесен наставник – Джан Гиеншъ.

След това в двореца бяха запалени благовонни свещи и императорът лично предаде на военачалника си Хун Син указа, написан на червена хартия, и му заповяда веднага да се приготви за път. Щом получи указа, Хун Син се сбогува със Сина на небето, научи указа наизуст, сложи в сандъче получените от императора благовонни свещи и възседна коня си. Придружаван от няколко

десетки души свита, той напусна Източната столица и потегли за град Синджоу в провинция Дзянси.

Когато те стигнаха, всички чиновници от града излязоха да ги посрещнат. Веднага бе пратен вестител на планината Лунхушан, при игумена и монасите, за да ги предупреди за пристигането на императорския пратеник.

На следващия ден всичките чиновници на града се отправиха заедно с Хун Син към подножието на планината Лунхушан. Там те видяха, че от планината слиза огромна тълпа монаси с големи хоругви, знамена и благовонни свещи в ръце. Хун Син се приближи до манастира и слезе от коня. Тук се бяха събрали всички монаси – от игумена до последния послушник – и те заведоха Хун Син в главния храм и го помолиха да сложи императорския указ в средата на храма, за да извършат пред него жертвоприношение. Като се обърна към игумена, Хун Син го попита къде се намира сега великият учител, и монахът с поклон отвърна:

– Позволете да ви съобщя, господин военачалник, че сегашният потомък на ханския небесен учител, наречен великият учител Сю Дзин, има възвишен характер, обича тишината и самотата. Тържествените посрещания и изпращания го изморяват, затова той се е заселил в една колиба на върха на планината Лунхушан и живее там, усъвършенствайки своята чистота. Ето защо той не е с нас в манастира.

– Но аз съм пристигнал с императорски указ и трябва да видя този небесен наставник – каза Хун Син.

– Позволете да ви помолим – отговориха монасите – да сложите императорския указ тук, в приемната зала. Ние, убоги хора, не смеем да разтворим и четем този указ. Бихме ви помолили също, господин военачалник, да заповядате в килията на игумена и да пийнете там чай. А след това вече ще обсъдим всичко.

Хун Син остави императорския указ в главната зала и заедно с всички отиде при игумена. Там той седна сред килията и прислужващите монаси му наляха чай. След това бяха поднесени разни гозби и между тях – всевъзможни плодове на земята и водата.

Когато свърши яденето, Хун Син отново попита монасите:

– Щом небесният наставник се е заселил на върха на планината, може би ще пратите някого при него и ще го помолите да слезе, за да му прочета императорския указ.

– Макар че сегашният небесен наставник живее в планините – отговориха монасите, – неговите способности са необикновени. Той се движи върху облаци и затова е мъчно да се открие. И често пъти ние, смирените монаси, не можем да го намерим, когато ни дотрябва. Как да го повикаме?!

– Щом е така работата – отвърна Хун Син, – как ще мога да го видя? Сега в столицата върлува болест и Синът на небето ме прати тук да предам указа и благовонните свещи и да поканя небесния наставник да извърши молебствие с всички духове на праведниците на небето за избавяне на народа от стихийното бедствие. Какво да правя?

– Синът на небето желае да спаси народа? – възкликна игуменът. – В такъв случай докажете искреността на вашите намерения – хранете се само с постна храна и се измийте. Облечете прости дрехи, оставете тук свитата си, кадете пратените благовония, вземете императорския указ, идете пеша на планината и там коленичете и съобщете на великия учител вашата молба. Ако в сърцето ви няма място за лицемерие, може би ще го видите. Но ако не се покажете напълно искрен, напразно само ще загубите времето си и надали ще видите учителя.

– Аз идвам тук от столицата и вече съм се хранил с постна храна – но как можете да говорите за неискреност? Ала нека бъде вашата воля. Утре рано в зори ще отида в планината.

Малко след това всички се разотидоха да почиват.

Следния ден, още преди разсъмване, монасите станаха от леглата си, стоплиха вода и като приготвиха благовонно умиване, поканиха Хун Син да се измие. След това той се облече в нови дрехи, сложи на краката си леки плетени обувки, направени от коноп, със сламени подметки, взе благовонията и императорския указ и пхна всичко в една жълта копринена торбичка, която върза на гърба си. После взе сребърната кадилница и запали благовонията, от което всичко наоколо се забули в дим.

Цяла тълпа от монаси съпроводи Хун Син на планината и там му посочиха една пътечка, по която той трябваше да продължи пътя си. На разделяне с Хун Син монасите го напътиха със следните думи:

– Ако вие, господин военачалник, сте решили да спасите народа, не се разколебавайте. Твърдо и решително вървете към набе-
лязаната от вас цел.

Щом се раздели с придружниците си, Хун Син призова на помощ милостта на небето и почна да се изкачва по планината. Той вървя така известно време по лъкатушната планинска пътека; трябваше да се залавя по стръмните склонове за лианите и други пълзящи растения. Като измина две-три ли¹ и остави зад себе си няколко планински прохода, Хун Син усети, че краката му отмаяват и не може повече да върви. Тогава той си помисли: „Аз съм един от почитаните при императорския двор сановници и дори когато живееш в столицата, спях на меко легло и ядох от скъпи съдове, пак се уморявах. Че как да не се уморя сега, когато трябва да вървя с тия сламени обувки по такъв път! Карат ме да понасям подобни мъчности, и то само за да узная къде се намира този наставник!“

Като направи още петдесет крачки и се спря, за да изправи раменете си и си поеме дъх, изведнъж от долчинката го връхлетя силен порив на вятър. Чу се гръмоподобен рев и от боровата гора шумно изскочи огромен тигър с бяло чело и облепени очи. Хун Син се уплаши и с вик „ай!“ падна на земята. Тигърът се приближи до Хун Син, обиколи го и с гръмък рев се спусна в планината. Хун Син лежеше под дървото и от страх зъбите му тракаха. Сърцето му биеше ускорено, цялото му тяло се бе вдървило, а краката му бяха отмалели като на петел, надвит в бой от противника. Той лежеше и непрекъснато стенеше, обхванат от страх.

Малко след това Хун Син стана от земята, взе кадилницата за благовонията, запали още няколко свещи от онези, които бе пратил императорът, и отново потегли на път, решил на всяка цена да издири учителя. Като измина още петдесетина крачки, отново почна да въздиша и да мисли за съдбата си:

– Императорът ме прати тук с поръчение и ме накара да преживея такива ужаси...

Едва каза тези думи, и пак изви силен вятър и довя отвратителна миризма. Хун Син почна да се оглежда и изведнъж чу съскане: от бамбуковите храсти изпъляз грамадна змия с бели петна, дебела не по-малко от едно ведро.

Хун Син отново изпадна в ужас. Той хвърли настрана кадилницата за благовония и изкрещя:

– Сега вече загинах!

¹ Мярка за дължина, равна на 576 метра.